

Дарина Березіна

#БЕЗЛЮБОВІ: ДІВЧИНКА НА ГОЙДАЛЦІ

Психологічний роман

Київ

УДК 821.161
Б48

Березіна Дарина

Б48 Безлюбові: дівчинка на гойдалці : Психологічний роман. Київ : Видавництво Ліра-К, 2024. 608 с.
ISBN 978-617-520-740-6

Трагедія під час шкільного свята, яка колись перевернула догори дригом життя дев'ятикласниці Дани, знову нагадує про себе двадцять років по тому. Тепер уже доросла Дана має зрозуміти, що тоді сталося, а принагідно – знайти неможливе, химерне, дивне кохання... навіть якщо це її вб'є.

УДК 821.161

ISBN 978-617-520-740-6

© Березіна Д., 2024
© Видавництво Ліра-К, 2024

Психологічний роман #Безлюбіві Дарини Березіної – безумовно, явище у сучасній українській літературі. Це прекрасний зразок якісної любовно-психологічної драми, твір, що вражає своєю глибиною, майстерно прописаними характеристиками дійових осіб – як головних героїв, зокрема, протагоністки та антагоністки, так і другорядних персонажів, і ретельно пропрацьованим, оригінальним сюжетом. Історія кохання, майже забороненого, неможливого і відчайдушного, виписана так опукло, так правдиво і повнокровно, що сприймається як реальність. Історичне тло роману – ревучі 90-ті на півдні України, і Вогненна Зима 2014 року – є цілковито достовірним, і постає перед читачем у спогадах – і проживанні – героїв. Оповідь ведеться від першої особи, що посилює як відчуття причетності до описаних подій, так і співчуття до персонажів та емоційне залучення у їхні долі.

Авторка володіє словом, як художник – пензлем, її описи, ремарки, діалоги, вкладені у вуста героїв, нагадують мазки на полотні – то барвисті, яскраві до сліз в очах, то пастельні, мрійливо розтушовані лінії на етюді життя – усі вони свідчать про надзвичайну обдарованість письменниці. Це роман про вірність і зраду, про дружбу і підступність, про вибір і його наслідки, про те, що бути собою – залишатися собою, попри все – чи не найтяжчий хрест, покладений на людські плечі. А ще він про те, що навіть у глухому куті, у годину найтяжчих втрат і найвиснажливіших випробувань завжди лишається шанс на диво, на спокуту і – на прекрасне в усій його повнокровності і болю, в усій його мозаїчній строкатості – нове (або оновлене) життя.

Наталка Шевченко,
письменниця, поетеса, редакторка.
Членкиня НСПУ, лауреатка літературного конкурсу
«Коронація Слова»
в номінаціях «Романи» та «Кіносценарії».

Всі персонажі й події вигадані, окрім тих, що є абсолютно реальними.

Якщо вам здалося, що авторка не толерує аб'юзивних стосунків, інфантильних педагогів, які тягнуть у професію власні підліткові комплекси, ностальгії і ностальгентів за «совком» у всіх його (кораблебудівних) проявах, «ждунів» руского міра, непотизму, дитячої жорстокості й вседозволеності – то вам, швидше за все, не здалося.

Пам'яті Я. М. Верещака.

Дякую – за все.

Не впадати у відчай, не впа-
ти у відчай зокрема й через те, що
не впадаєш у відчай.

Ф. Кафка.
Щоденники

ПРОЛОГ

Дана

Липень, 2014 рік

...Усю стіну того, що мало бути сходовим майданчиком сьомого поверху, вкриває одне чималеньке графіті. Крізь прорізи вікон ллється щедре пообіднє сонце, тому я маю нагоду як слід роздивитися малюнок.

Коло світла на чорному тлі. І в тому колі – чорний силует людини, що сидить на стільці обличчям до глядача. Хлопець це чи дівчина – не розібрати. Схиливши голову, він або вона терпугом пиляє в'язничні ґрати в себе на грудях, за якими – неймовірно яскравий, виписаний дуже детально метелик павиче око. Знизу, майже над підлогою, напис: «I JUST WANT IT OUT».

Обережно, пучкою вказівця, торкаюся метеликового крила. Усміхаюся.

Еге ж... от і я... just want it out.

Постоявши перед графіті ще трохи, знову вирушаю сходами вгору. Під кросівками хрускотить бите скло. Перестрибую через пролам, який хижо вишкірився іржавою арматурою, і вже за кілька хвилин вибираюся...

...туди, куди колись заприсяглася більше ні ногою.

Після вільжистого півпотемку сходів тут, нагорі, всього аж надміру – сонця, вітру, простору. В голові паморочиться; опускаюся на першу-ліпшу бетонну брилу, замружуюсь...

...і в темряві під skleplеними повіками бачу раптом підсвічене знизу вгору променем ліхтарика обличчя з чорними беззоряними колодязями очей. Я тоді ніяк не могла згадати, яку ж богиню Єва мені нагадала. І лише кілька годин тому, сидячи з Ярковим листом у руці, раптом збагнула.

Калі.

○

Правічна сила. Час. Невідворотність...

Смерть і руйнація.

Скидаю лямки рюкзака. Витягаю звідти майже повну пляшку дешевого коньяку на три зірочки. Артефакт іще з викладацьких часів: тоді, за порадою знайомої акторки, я полоскала ним, трохи розведеним, горло, коли повністю відмовляли голосові зв'язки. Засіб радикальний, але помічний, скажу я вам...

Скручую накривку. Роблю ковток просто з шийки.

«За свободу, народ! І за нас!».

Сподіваюся, Женько, що, хай де ти зараз є... що ти вільна. Вільна від своєї помсти... і від того роздраю, що жер тебе зсередини. Що те чорне полум'я, яке випалювало твою душу... що воно згасло нарешті. І не мордує вже ні тебе саму, ані Ромку, ані...

Квапливо роблю ще один ковток. Коньяк опікає горло і я відчайдушно сподіваюся, що нарешті на очі навернуться сльози...

Дзуськи.

Лише під ребрами зліва вовтузиться хижа скалка.

«Це ти його вбила. Це ти вбила мого сина... тварюко. Ненавиджу».

– Я кохала його, – кажу чи то мертвій Єві, чи то намальованій якимось дотепником білою фарбою стрілці в себе під ногами, що вказує на імпровізований парапет з довгого бетонного блоку на краю майданчика. – Ти не уявляєш, як я його... Я ще нікого й ніколи так...

Дзвенить у вухах. Переливчастий, дзвінкий сміх... Єва то сміється чи богиня Калі..?

Байдуже, мабуть.

Роблю ще один ковток. Залишивши пляшку поруч із заплечником, зводжуся і звільна підходжу до парапету.

Дана

Лютий, 2014 рік

За пів години мені стає нудно; за годину я вже відчайдушно шкодую, що взагалі прийшла, на пси пустивши вечір.

Стіл накрили в кабінеті всесвітньої історії в підвалі. Втім, це за наших, не втаємничених у всілякі брендинги й неймінги часів, підвал був підвалом. Нині він офіційно зветься нульовим

поверхом, що засвідчує табличка біля сходів: стилізовані «під давнину» літери на шляхетному блідо-блакитному тлі. Табличка нова, а от сходи – старі. Ті самі, з різними заввишки сходинками. Їх дванадцять. Сьома надщерблена посередині, а дев'ята – тобто четверта знизу – найвища. Саме з неї я-дев'ятикласниця, короткозора й незграбна любителька ловити ґав, злетіла колись сторчголов. І незлецьки, між іншим, злетіла, – розгепавши обидва коліна й роздерши долоні. На лівиці між палюхом і вказівцем так і залишилася тоненька біляста ниточка старого шраму. Нагадування. Наче я потребую нагадувань.

(...У нижній шухляді шафи. В коробці з-під фарб... так, тих самих. Паскудна дешева тканина вже геть виблякла й розлазиться під пальцями. Гаптування теж трохи потьмяніло, але все одно світиться зсередини, ніби вигрітий сонцем бурштин).

Ні, не можна про це.

Не зараз.

Неуважно всміхаюся, цмулячи з пластянки мінералку. Формально маркую власну присутність тут і зараз. Крейда залишилася в кишені куртки, сама куртка – зизую оком – ондечки, на вішаку... Отже, «усміхаємось і махаємо», як нині заведено казати в цих ваших інтернетах...

Аби відволіктися, мляво намагаюся вхопити нитку бодай однієї з розмов, які точаться навколо. Он, наприклад, Юлька Кравчук розводиться про щось, замашисто жестикулюючи рукою, в якій затиснута така ж, як у мене самої, пластянка. От тільки я п'ю мінералку, бо зранку через перспективу цих сиденьок раптом почало так трусити, що довелося закинутись додатковими «колесами», а от у Юльки – домашня вишнівка, що вже встигла, схоже, датися взнаки, адже голос в ініціаторки й ідейної натхненниці сьогоднішньої зустрічі аж надміру гучний і сповнений праведного гніву – як тоді, телефоном...

* * *

– ...Двадцять років випуску! Ювілей! Авжеж, хочеться зібратися, посидіти нормально.... Я так Феді й сказала, коли домовлялись пішла. А цей козел мені знаєш що?..

- Що? – перепитую неухважно. Щодо того, до якого саме роду ссавців належить директор шостої гуманітарної гімназії, also known as Фєдя (похідне від прізвища), жодних сумнівів у мене немає класу з восьмого. До того ж до Юльчиного бубоніння в слухавці я не надто дослухаюсь. Одна з постійних клієнток, аспірантка з юрколегіуму, підкинула замовлення на статтю, котру, як годиться, треба зробити «на вчора». Тому, спілкуючись із колишньою однокласницею, я водночас веду розкопки в нетрях пошуковика щодо – о Боже милий! – «академічної доброчесності в українській вищій освіті».

- А він мені: «Зважаючи на *обставини*, доцільність проведення вашого заходу в цих стінах викликає в мене сумніви». Ти уявляєш? Заледве вмовила... – Юлька аж захлинається обуренням, на мить у слухавці западає тиша, і я з полегшенням перемикаю вкладку браузера. Аж тоді, помовчавши трохи, Кравчук діловито питає:

- Слухай, може йому теє... бабла треба було запропонувати? Скинулися б... Як там у вас, сіячів розумного, доброго і вічного, заведено?

- Нічого я вже не сію, і то давно... – бурчу з досадою; нагадувань про власне освітянське минуле я не люблю. Юлька, втім, мого невдоволення не помічає. Вона ще зі школи така: звертає увагу тільки на те, що може бути для неї корисним чи бодай цікавим. Пощастило.

- Ще й загнув як: «зважаючи на *обставини*». «Зважаючи на *обставини!*» Тобто спочатку він на роботу бозна-кого бере, потолоч усяку схиблену, а потім у нього «*обставини*». Нормально взагалі?

А ви ж за цією «потолоччю» і «бозна-ким» назирці ходили, кортить нагадати мені. Обожнювали всім кагалом, безмежно й радісно, мотилися хвостами, ловили кожне слово...

Ні, не треба. Мені ще працювати. Замовниця обіцяла накинути третину за терміновість, а на Парковій от-от вріже дуба пралка. Мені потрібні ці гроші...

- І взагалі... – голос у слухавці раптом стихається до якогось ображеного бубоніння. – Протупили наші шнурки тоді конкретно. Треба було колективний позов подавати батьків-

ському комітету... Мовляв, діти отримали психологічну травму, їм було заподіяно моральну шкоду... Грошву б отримали....

– Вирішила надолужити? – не втримуюсь я. – Двадцять два роки потому... Саме вчасно, угу. Федея буде в захваті. Термін позовної давності ще не сплив?

– Зануда ти, Сніжницька, – підсумовує Юлька безапеляційно. – У школі була занудою, тепер нудьга-нудьгою, і гниєш такою самою... Коротше, шістнадцятого, о шостій. Чи, може, передумаєш? – додає ущипливо. – Ти ж у нас наче цеє... не тусовочна...

– І не сподівайся, – озиваюся їй у тон.

Це ж смикнув хтось за язика, холеро ясна!

* * *

У класі пахне алкоголем і вуджениною. Нормальний такий святковий запах, свідчення того, що посиденьки вдалися нівроку. От хіба що не освітянський трохи... Чи то, може, навпаки, саме освітянський – що там я допіру писала у статті про «академічну доброчесність»?..

Треба буде спитати в Юльки, звідки в неї мій номер. Двадцять років ані звістки, ані чутки, аж раптом...

Крейда, крейда, крейда! Крейдочко моя!!!

Від задухи в голові трохи паморочиться. Саме через це, напевне, картинка перед очима двоїться, ніби зображення на старезному стереокалендарі. З-під сухозлітки лейблів і коштовних прикрас, дорогих парфумів і старанно-недбало виставлених на позір смартфонів останньої моделі проступають, ніби з-під гриму, риси тих, тридцятирічної давнини, першачків. Утім, жодних сентиментів, що їх, здається, належить відчувати нормальним людям у таких ситуаціях, в мене ніц немає. Натомість мені просто... смішно.

Смішно слухати, як статечний кремезний бородань із важкезним золотим перснем-печаткою на пальці й ланцюгом на бичачій шиї, ледве не лускаючись від гордощів, розповідає, як його фірма взула якихось лохів-клієнтів, – і згадувати миршавого мамія Валерика, який під час відкритого уроку в другому класі з переляку надзюрив у штанці.

Смішно спостерігати за плеканою тілистою кралею – волокою, поважною, із запаморочливим багатством у запаморочливому викоті запаморочливої сукні – і наче наяву бачити цибате й тонкошіє дівчисько у вічно пожужмленій спідниці й заяложеній кофтинці, те саме дівчисько, до якого колись намертво причепилося кинуте якомсь спересердя вчителькою математики: «Мурзилка ти нещасна!»

Смішно усвідомлювати, що насправді не змінилося нічого – геть нічого! – хіба що пісочниця, в якій нині колишні однокласники вимахуються тим, у кого крутіші цяцьки, стала трохи більшою...

– ...А про це треба в Сніжницької спитати! Данко, агов!

Власне ім'я висмикує зі споминів – наче вправний рибалка пічура-роззяву.

– Про що йдеться? – цікавлюся в повітря.

Здоровань у моднячому блейзері – лишень із третьої спроби вдається упізнати колишнього опецькуватого відмінника Юрчика Курдупеля – з готовністю озивається:

– У мене малий вступатиме наступного року. Хоче на юрфак до вас, до академії. Підстрахувати б... Даси кілька телефончиків?

Зарррраза!

– Так ЗНО ж... – нагадую безнадійно, але колишній відмінник Курдупель, ексокраса й надія шостої гуманітарної гімназії, тільки зневажливо заводить очі.

– Я тебе благаю! То даси?

Погляди. Погляди-погляди-погляди. Напівпорожня пластянка відтягає руку несподіваною вагою. Краще поставити її, від гріха подалі... отак.

Погляди стирчать у мені, ніби дротики в мішені для дартсу.

(...На стіні, обіч дошки, поруч із таблицею неправильних дієслів. Набір для дартсу Белль отримала як сувенір від когось зі своїх американських friends – волонтерів Корпусу миру, перші ластівки з якого саме тоді до вас завітали. Дротики були магнітні, але на вигляд – справдешні маленькі списи; щоразу, коли хтось із однокласників цілив точнісінько в усміхнену пику Мікі Мауса в центрі мішені, мене починало млоїти).

Вони всі дивляться на мене. Чому вони на мене дивляться?

– Не дасть, – Юлька Кравчук, із жалем глянувши на спорожнілу пляшку з-під вишнівки, підсуває до себе нову, черева-ту й нетутешню. – Не дасть, навіть не сподівайся. Сніжницька ж у нас принципова. Хабарів не брала, подарунків керівництву не носила. От і виперли її... за бездоганність.

Бамммс! Дротик поціляє горопашному Мікі межі очі. В яблучко. П'ятдесят очок.

– Ніхто мене не випирає. Я сама пішла, – кажу старанно-легковажно. – Просто так склалося. Набридло все. Буває.

Дивляться.

Еге ж.

Буває.

Байдуже, що я зараз казатиму, єдиною канонічною версією для моїх колишніх однокласників буде саме та, яку озвучила Юлька.

Сніжницьку виперли з роботи.

Крапка.

– Самаааа? – перепитує Курдупель недовірливо. – Це що, типу, за власним бажанням?

Киваю.

– Нічого собі! – Юрко хитає головою. – Блін, ну ти даєш! У мене тогоріч кум на політологію до вас улаштувався – купу бабла перетягав, аби взяли! Ректорові, трьом проректорам, декану, завкафедри... Навіть до навчального відділу, аби розклад нормальний зробили, без «вікон»... Офіційна зарплата, авжеж, сльози, але ж можливості... І щоб отак от, із власної волі... Ти що, дауншифтер?

– Не шифтер, – озивається Юлька, замислено вивчаючи вміст пластанки у власній руці. – Не шифтер. Вона просто цей... да...

Останнє слово топиться в загальному реготі.

Щокам миттю стає гаряче – зовсім як тоді, двадцять із гаком років тому. Горопашний Мікі, не щастить тобі сьогодні...

Підводжуся.

– Я... зараз.

Ніхто й не намагається мене зупинити. А й справді, з якого б це доброго дива?